

A close-up photograph of a tiger's mouth, showing its pink tongue, white teeth, and red gums. The tiger's fur is visible around the edges of the mouth. The text is overlaid on the image in a bold, white, sans-serif font.

ZPÍVÁŠ,

JAKO

Zuzana
Kultánová

BYS

PLAKALA

Zpíváš, jako bys plakala

Vyšlo také v tištěné verzi

**Pa
se
ka**

Zuzana Kultánová

Zpíváš, jako bys plakala – e-kniha

Copyright © Paseka, 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

**Pa
se
ka**

Zpíváš, jako bys plakala

ZPÍVÁŠ,

JAKO *Zuzana
Kultánová*

BYŠ

PLAKALA

Paseka

Vychází s podporou Ministerstva kultury České republiky

ZPÍVÁŠ, JAKO BYS PLAKALA

Copyright © Zuzana Kultánová, 2022

ISBN tištěné verze 978-80-7637-333-4

ISBN e-knihy 978-80-7637-373-0 (1. zveřejnění, 2022) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-7637-375-4 (1. zveřejnění, 2022) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-7637-374-7 (1. zveřejnění, 2022) (ePDF)

A já teď slyším z koutů, jak tu nejsi.
A poslouchám,
hodiny poslouchám, jak nepřecházíš pokojem,
pokojem, který nechápe,
že jsi to ty, kdo nepřechází
a koho poslouchám –

PROLOG

V pradávných časech byla všechna souš spojena do velkého ostrova, který obléval praoceán Panthalassa. Superkontinent Pangea měl tvar písmena C, a pokud se zadíváte na jeho vyobrazení pozorně, bude vám evokovat schoulené dítě v děloze v poloze naděje. Před dvěma sty miliony let se Pangea rozlomila na dvě velké části, severní Laurasii a jižní Gondwanu. Následně se před sto šedesáti miliony lety oddělila Afrika. Pangea ovšem nebyl první superkontinent, k zformování a rozpadu nových superkontinentů dochází přibližně každých šest set milionů let.

Představa, jak se země púlí, mě zvláště utiňuje. Přeskládání světa a jeho následné znovuzrození v nové podobě má na mě terapeutický, téměř hypnotický účinek. Jako bych neznatelně cítila pohyb tektonických desek. V tichu svého bytu mám dojem, že se celý pokoj jemně rozhoupal. Představuju si stáda zvíře, jak svobodně migrují od jižního k severnímu pólu, a na mysl mi přijde fantazie, kterou jsem se zaobírala jako dítě.

Vždy, když jsem se koupala v naší studené koupelně, dávala mi matka k vaně ohříváč. Dávej velký pozor! Nesmí na něj dopadnout ani kapka vody. Jinak bouchne. Nebezpečí, možnost výbuchu a zkázy mě rozrušovaly. Zároveň mě znepokojoval matčin klid, s jakým mě samotnou nechala v koupelně s nebezpečným přístrojem. Ovšem máti nikdy nepatřila k těm úzkostným typům, co by se přehnaně obávaly o život svého dítěte, měla dost starostí s tím svým a na nás už jí nezbývalo sil. Většinu času nás nechávala napospas svému osudu. Měla za to, že do dětských záležitostí není dobré se plést.

Sedávala jsem v chladnoucí vodě, dávala pozor na každou kapku a myslela na to, že kdyby to náhodou bouchlo, celá koupelna se oddělí a já popluju v nebesích jako Aladin na kouzelném koberci, na němž bude vyskládaný můj mikrosvět. Usilovně jsem přemýšlela, jak bych přežila. Co bych jedla? Je tady mýdlo, saponát, prášek na praní, moje ruce, nohy, taky houba na mytí, matčiny šminky, otcova pěna na holení. Zvažovala jsem, že by bylo dobré ukrýt si někam dozadu do skříňky nějaké trvanlivé potraviny: pro všechny případy.

Měla jsem tu koupelnu moc ráda, v létě dovnitř doléhal ptačí zpěv ze zahrady a okýnko stínilo šlahouny popínavých růží, matčiny pýchy. Lehávala jsem ve vaně s hlavou pod vodou a myslela na to, jak pluju a nezúčastněně pozoruju svět. Živě jsem si představovala rozdrobené základy malé místnosti, kterou kdysi otec připlácl k domku, jenž byl původně vystavěn pro zaměstnance protějščího nádraží. Dveře z koupelny by vedly do vzduchoprázdna, za okýnkem hustá oblaka. Skoro jsem byla v pokušení na ohříváč vylít kbelík vody, abych to zkusila. To by bylo něco! Ale já jsem nikdy nebyla takto odvážná, takže jsem jen seděla v chladnoucí vodě a kontrolovala, jestli z odpadu nevyleze pavouk.

Stará vidina mi vykouzlí na rtech úsměv a mimoděk si prohlédnu prsty; varhánky nemám. Vejdu na terasu, z jednoho ze sousedních bytů se line hlasitá hudba, ačkoliv je téměř k půlnoci. Dýchám těžký, dusný vzduch. Květiny, jimiž je terasa ozdobena, se jemně chvějí. Promnu si obličej, mám jej olepený, zavírám za sebou a pluju k Tomáškovi do pokoje. Spí v pozici blaženosti, letní pyžámko s kotvami vyhrnuté téměř ke krku. Odkud jsi přišel? Pomyslím si jako vždy, když ho vidím spát. Když se narodil, měl oči, v nichž byl odraz veškerých dějin světa, i těch mých. Až jsem musela uhnout pohledem pod tíhou čehosi věčného, co měl v očích, v nichž hranice duhovky a čočky nebyla ještě zcela zřetelná. I my jsme byli na čas kontinent, on sám byl Pangea, kterou obléval můj oceán. I já jsem kdysi byla ostrovem, který v blaženosti čekal, až přijde jeho čas.

Z úvah mě vyruší hluk od sousedů. Vzdechy a heky jsou čím dál silnější, ona volá *jo, jo, jo*. To vás stejně nesmrtelnými neudělá, myslím si. Ale chtěli by překročit hranice, jako ty, jako já, jako my všichni. Úporně snažení nepolevuje, ona snaživě křičí, dává do toho všechno, ale jemu to trvá sto let. Tak už jí to konečně udělej, mám ti snad jít nahoru říct jak? Nebere to konce, chci už spát. Vedle v ložnici spí můj muž, brzy to bude šest let, co jsme se vzali, osm let, co jsem tě opustila, tři roky, co nadobro.

Neznámé číslo, jedna po půlnoci. Kdo jiný by to mohl být. V oblíbě jsi kdysi měl taky brzké ranní hodiny, v pět ráno květnatý e-mail nebo nevinně se tvářící otázka. Stýskalo se ti po mně, tak zvedls telefon, jak prosté. Naplnily mě radost i obavy. Zpátky jsem ti však nevolala. Převalovala jsem v hlavě důvody, proč bych měla, ale žádné přece nejsou. A ty, co zbyly, jsou promlčené. Čekala jsem, jakou to bude mít dohru. Vyhlížela pokračování. Vždycky nějaké bylo. Nakonec jsem se po těch smutných událostech, které nás postihly, rozhodla. Neštěstí, které nás nedávno zasáhlo, přirozeně Petra nejvíc, bylo v naší přítomnosti stále živé a já jsem věděla, že si nemůžu dovolit čekat. Udělám, co považuju za nutné.

l.

I.

Tuším, že byl listopad, pátek večer. Jaký jiný den, pátky byly naše. Centrum bylo vyliďněné. Nebe nad ním ztěžklé, ocelově šedé, vzduch štiplavý, páčil v hrdle. Město vyhlásilo inverzi druhého stupně a doporučilo občanům, zejména dětem a starým lidem, nevycházet. Seděla jsem v prosklené kavárně a čekala, až vyřídíš jakousi pochůzku. Byla jsem nervózní a napjatá, zaháněla jsem myšlenku, že přesně tady bych sedět neměla. Sledovala jsem servírku za barem. Ťukala do mobilu a tvářila se lhostejně.

Chvíli jsem pozorovala ulici, byla jsem tady dva měsíce, neznala jsem tohle město a lidí jen málo. Šla jsem se zkontrolovat na záchod. Je to dobrý. Vrátila jsem se zpět na své místo, sedla si jak školačka, ruce se mi trochu chvěly, zachvátila mě úzkost. Mrkla jsem na mobil, ještě pořád mám čas. Nemusím to přece dotáhnout do konce. Nikdo to po mně nechce. Tlouklo mi srdce, ale zároveň uvnitř mě, abych tak řekla vznešeně, protékal jakýsi temný proud, cítila jsem zkrátka pach krve, a to jsem potřebovala. Tehdy jsem si ještě myslela, že to voní tvoje krev. Už jsme takhle spolu jednou seděli. Po vydatné e-mailové korespondenci, pozvala mě na večeři, prý ti přijdu zajímavá. Po večeři jsme šli do putyky, kde se scházeli pankáči i lidi, kteří si nevšimli, že osmdesátá léta už dávno skončila.

„Kolik ti vlastně je?“ zeptala jsem se a odpověď mě nepotěšila. Nahlas jsem ti ale vykládala, že věk se přeceňuje.

„Co vlastně studuješ?“

„Nic, co by stálo za řeč.“

„Takže humanitní obor?“

„Čeká mě pracák, púlúvazek a chudoba.“ Smál ses, rozesmála jsem se taky.

„Ale já na to kašlu.“

„Máš pravdu. Kašli na to.“

„Taky jsem studoval. Němčinu a angličtinu. Chtěl jsem se věnovat akademické dráze, ale moje holky měly větší kapesné než já stípko, tak jsem se na to vykašlal. Na fakultě stejně nebylo místo.“

„Překládání tě uživí?“

„Ale jo, a nedělám jen to. Mám se docela dobře,“ usmál ses na mě povzbudivě. Jako by na tom snad záleželo.

Napil ses a pak ses krátce zamyslel.

„Stejně jsem tam tak úplně nepatřil.“

„Kam?“

„Na univerzitu.“

„Proč?“

„Přestalo mi to dávat smysl, což jsem nemohl říct nahlas,“ zasměješ se. „Schopné lidi stejně vyštípali. Není to tak pěkná práce, jak to vypadá. Neměl jsem volné večery. Měl jsem pocit, že svět je jinde.“

„Jak jinde?“

„Dáš si ještě?“ odvedls řeč.

„A ty?“

„Klidně.“

Byl to celkem hezký večer, po dlouhé době jsem na chvíli zapomněla i na Davida a říkala si, že ty máš všechno, co David neměl: pozornost, empatii, nadhled. Bez ostychu jsem ti dala najevo, že můžeme jet k tobě. Ještě ne, řekls. Všechno by se pokazilo. Bylo mi to jedno. Teď nebo příště. Záleží na tom? Když jsem za sebou o pár hodin později zaklapla dveře pokoje na koleji, dlouze jsem se sprchovala. Byla jsem nasáklá kouřem. Čtyřicet dva let. Když bych se rozhodla mít děti, bude ti přes padesát. Proč hned myslet na děti, řekla jsem si.

Ptal ses mě, jak se mi líbí město. Nelíbí. Zajímalo tě, proč tady jsem. Dlouhá historie. Měla jsem být někde jinde? Mám tady nějakou kamarádku? Ano. Ne. Tvářil ses chápavě. Znáš se jen s Vojtou, vyhodili ho ze školy, tak šel se mnou sem, dostal

se na fakultu umění. Trochu ses ušklíbl. Nechtěla jsem zůstat v Brně, no kvůli chlapovi prostě, víš, jak jsem ti říkala – jo, vím. Mlčela jsem a pozorovala mladé lidi s tunely v uchu, v mikínách, jak hrají fotbálek, piva vyskládaná na stolečku vedle. Co tady sakra děláme. Neměla bych tu být spíš s nimi?

Nechtělo se mi ti nic říkat, nestála jsem o to, abys viděl, že jsem osamělá. Tobě to stejně neuniklo. Možná jsi už v duchu přemýšlel, jestli mám těch večerů volných hodně. Mám. Dost jsme toho vypili. Vypadals jako někdo, kdo by dokázal moji přítomnost ve svém životě ocenit. V noci se mi zdálo o Davidovi a druhý den jsem měla mizernou náladu. Neměla bych si z tebe dělat převozníka, přemítala jsem na přednášce, ale zároveň mě zajímalo, jaké to je s dospělým chlapem. To mě vážně zajímalo tak, že jsem ti odepisovala víc než vstřícně. Lidi na ulici si mě občas prohlíželi za sklem, cizí lidi, cizí město. Nikdy jsem neměla problém seznamovat se, ale teď jako bych se oddělila sama od sebe, měla jsem pocit, že moji bolest nikdo nepochopí; ve skutečnosti ani nikoho nezajímala. Občas jsem se vyspala s Vojtou, ale nebylo to k ničemu. Obráželi jsme spolu kluby, někdy to byla zábava, Vojta přivedl výstřední lidi z fakulty umění a já poslouchala, na jakých projektech pracují, občas mi někdo donesl fotku, co udělal, to bylo pěkné, jenže Vojta nebyl David, který konečně žije v Brně život, jaký chtěl, s holkou, jakou si přál. Ta holka se s ním bude mít dobře, David jí dá všechno, co mně dát nechtěl.

Skoro jsem se v tom listopadu v té kavárně rozbulela, ale včas jsem tě zahlédla. Vypadals přes sklo trochu rozmazaně, ale i tak jsem viděla ve tvé tváři napětí, dělal jsi zbytečně dlouhé kroky. Těšíš se, to je zjevné. Říkala jsem si, že nejsi žádný hlupák a že mě možná převezješ, ale že za vyzkoušení to stojí. Říkejme ti pokušení. Říkejme ti jakkoliv. Protože později jsem zjistila, že můžeš být cokoliv. Vážně cokoliv, co si zrovna usmyslím nebo co si usmyslíš ty.

Rozrazil jsi dveře a přisedl sis. Pátravě ses na mě podíval. Objednal sis, chvíli mlčky popíjel a pak jsi opatrně začal: „Viděl jsem tě přes sklo, vypadáš... víš, jestli chceš, pořád ještě můžeš

zpátky. Nechci tě do ničeho nutit.“ Takže zřejmě nevypadám tak protřele, uvědomím si zklamaně. Chvíli jsem mlčela a zvažovala jeho nabídku. Nejvíc by dávalo smysl sebrat se a odjet. Když jsem si totiž plně uvědomila, co mě čeká a že se ženu do něčeho, co nemá smysl, a že přede mnou sedí člověk, slyšíte, člověk, bylo mi hanba a úzko. Měla jsem skoro na krajíčku. „To je v pořádku. Kam půjdeme?“ zacvrlikala jsem. Přes obličej se ti rozlila úleva. „Nech se překvapit,“ usmál ses dychtivě a do ruky jsi mi vrazil dárek. Roztomilé.